

Morgondagens Europa

Det nya fria Europas framtida struktur och samarbetsmönster står som ärende nr 1 på den internationella dagordningen. Det diskuteras mellan president Bush och ledande europeiska regeringschefer. Det diskuteras när NATO:s utrikesministrar träffas. Det var det främsta samtalsämnet vid EG:s toppmöte i Dublin där frågan om Tysklands enande överflyglades av diskussioner om fastare strukturer för den Europeiska Gemenskapen själv dvs den politiska unionen. Frågan om Europas framtid diskuteras i Moskva och i Östeuropa där Sovjets överhöghet och det påtvingade samarbetet i Warszawapakten måste ersättas med nya säkerhetsmönster.

Vid Europarådets majsession framträdde två statschefer från små europeiska länder med anföranden om det framtida Europa. Den ene var president Koivisto från Finland och den andre presidenten och författaren Vaclav Havel från Tjeckoslovakien. Båda dessa riktade sina blickar mot Helsingforsakten från 1975, den diplomatiska konferens eller kanske bättre process som sedan dess pågått och som från början omfattat både Öst- och Västeuropa. Det enda europeiska land som står utanför denna process är Albanien.

Om både Koivisto och Havel såg Helsingforsprocessen som den ram inom vilken ett allomfattande europeiskt samarbete kan byggas så var deras analys och deras förslag ändå väsentligt annorlunda. Havel framträdde som visionären som snabbt ville och trodde att ett nytt europeiskt säkerhetssystem kunde byggas upp med råd, tjänstemän och med geografiskt säte i ett slott i Prag!

Koivisto tog det lugnare. Han utgick

från den verklighet som finns i dag och konstaterade att även efter det att den Öst-Västliga konfrontationen avtager så är det de stora militärmakterna som kommer att fortsätta att bära det största ansvaret för säkerhetsrelationerna i Europa. Ett nytt europeiskt säkerhetssystem kan endast växa fram gradvis, och blir resultatet av en utveckling på en mängd områden. Bland dessa områden är också det ekonomiska – och även här gjorde Koivisto en viktig distinktion: medan utmaningen i Västeuropa är den ekonomiska integrationen så är utmaningen i Öst den ekonomiska återhämtningen.

Skillnaden mellan Havel och Koivistos sätt att se på den europeiska verkligheten har sitt intresse också för svensk Europadebatt. Här hemma är det framför allt de som vill slippa ta tag i den europeiska verkligheten i form av EG, dess regler och bestämmelser, och som vill glömma rysk militär styrka, NATO och kärnvapnen, som söker sin tillflykt till tankar på alleuropeiska säkerhetssystem à la Havel. I Sverige är det de EG-negativa som försöker finna någon slags alternativ framtid för Sverige i en centraleuropeisk gemenskap.

Koivistos ord inför Europarådet har således stort intresse också för oss. Det är i realiteternas Europa också Sverige måste finna sin plats och söka göra sin röst hörd. Realiteternas Europa är den Europeiska Gemenskapen, EG, drivkraften och navet i de europeiska samarbetssträvandena. Mot EG vänder alla Europas länder sina blickar, där finns det ekonomiska kraftcentret. I realiteternas Europa är Sovjet fortfarande en stor militärmakt. I realiteternas Europa spelar den atlantiska alliansen fortfarande en roll.

I det europeiska samarbetsmönstret som det ter sig i dag finns en mängd olika samarbetscirklar med varierande uppgifter och ett varierat antal deltagare. Några har rent civila uppgifter som Europarådet med 23 medlemsländer och EG med 12. Andra är militära samarbetsorganisationer som NATO med 16 medlemmar och Västeuropeiska unionen med 9. En institution har fast struktur med inslag av överstatlighet och det är EG, en annan Helsingforsprocessen, eller som den också kallas, den Europeiska Säkerhetskonferensen, ESK, är egentligen en diplomatisk konferens med krav på enhällighet.

Det kommer att ta tid innan de befintliga samarbetsmönstren har omvandlats så att de motsvarar de europeiska folkens krav på ett fritt och fredligt Europa på 2000-talet. Förändringsprocessen kom-

mer att beröra inte bara en utan flera av de i dag befintliga institutionerna. Som Koivisto påpekade kommer ett nytt europeiskt säkerhetssystem att växa fram gradvis och som ett resultat av en mångsidig utveckling. Under denna tid får Sverige inte stå överksam utanför det europeiska skeendet.

Sverige måste återigen bli en europeisk nation i den meningen att vi är beredda att bli delaktiga i och ta ansvar för också den europeiska utvecklingen. Och när vi gör detta bör vi beakta den danska utrikesministerns maning att det gives bara en väg för Norden att få ett reellt inflytande över det europeiska skeendet och det är att ta säte vid rådsborden i den Europeiska Gemenskapen, EG. Norden är en del av Europa och bör vara det också på 2000-talet.